

Postanowienie z dnia 8 listopada 2001 r., II CZ 126/01

Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528 i Dz.U. z 1999 r. Nr 93, poz. 1085) nie wyłącza jurysdykcji sądów polskich w sprawach o wydanie dziecka za granicę. W tych sprawach kasacja nie przysługuje.

Sędzia SN Helena Ciepła (przewodniczący)

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (sprawozdawca)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Paolo P. przy uczestnictwie Karoliny P.-P. i Prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań Nowe Miasto o wydanie małoletnich Valentyny i Federiki, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 listopada 2001 r., zażalenia uczestniczki Karoliny P.-P. na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 21 sierpnia 2001 r.

oddalił zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2001 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu nakazał uczestniczce Karolinie P.-P., urodzonej dnia 12 sierpnia 1969 r. w P., obywatelce polskiej i włoskiej, pozostającej w związku małżeńskim z Paolo P., aby wydała wnioskodawcy Paolo P., urodzonemu dnia 11 stycznia 1960 r. w V., obywatelowi włoskiemu, bezprawnie zatrzymane małoletnie dzieci Valentynę P., córkę Paolo i Karoliny, urodzoną dnia 31 lipca 1992 r. w V. we Włoszech, obywatelkę włoską i polską oraz Federikę P., córkę Paolo i Karoliny, urodzoną dnia 31 grudnia 1996 r. w V. we Włoszech, obywatelkę włoską i polską do Włoch.

Postanowienie to zaskarżyli uczestniczka Karolina P.-P. oraz prokurator.

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił obie apelacje.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła uczestniczka, wnosząc dwa pisma procesowe – każde nazwane kasacją, przy czym pismem z dnia 30 lipca 2001 r. cofnęła pierwszą w kolejności wniesioną „kasację” (z dnia 15 lipca 2001 r.) oświadczając jednocześnie, że aktualna jest druga z nich (z dnia 23 lipca 2001 r.).

Postanowieniem z dnia 21 sierpnia 2001 r. Sąd Okręgowy umorzył postępowanie kasacyjne w zakresie objętym kasacją cofniętą i odrzucił drugą kasację, uznając ją za niedopuszczalną.

W zażaleniu na postanowienie o odrzuceniu kasacji uczestniczka wniosła o uchylenie go, zarzucając, że „niedopuszczalność kasacji nie może być traktowana jako zasada, lecz jako wyjątek”. Skarżąca wyraziła ponadto wątpliwość „czy sprawa jest sprawą z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli” skoro „podlega przepisom konwencji haskiej jako prawa materialnego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest uzasadnione. Art. 519¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawę o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554) samodzielnie reguluje dopuszczalność kasacji w sprawach rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym. Przepis ten w § 1 określa ogólną regułę, w myśl której kasacja jest dopuszczalna od wydanych przez sąd drugiej instancji postanowień orzekających co do istoty sprawy oraz postanowień w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania w sprawie – w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej. Takim przepisem szczególnym jest przepis § 2, który w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego i kurateli dopuszcza kasację tylko od tych postanowień sądu drugiej instancji, które zapadły w sprawach o przysposobienie oraz o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia nie jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych. Wyłączeniu podlegają zatem m.in. sprawy z zakresu stosunków między rodzicami a dziećmi, do których, stosownie do treści art. 579 k.p.c., należą sprawy o odebranie dziecka i taki też charakter ma sprawa rozpoznawana. Okoliczność, że rozpoznanie sprawy nastąpiło z uwzględnieniem postanowień Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę

sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528 i Dz.U. z 1999 r. Nr 93, poz. 1085) niczego w tej ocenie nie zmienia.

Cele wymienionej Konwencji zostały wyraźnie określone w jej preambule jako wyraz dążenia do ochrony dziecka przed szkodliwymi skutkami, wynikającymi z bezprawnego uprowadzenia go lub zatrzymania, któremu to dążeniu mają służyć ustalone zasady postępowania realnie umożliwiające powrót dziecka do państwa jego stałego pobytu. Konwencja nie zawiera norm o charakterze jurysdykcyjnym. Jeżeli zaś mieć na względzie leżące u jej podstaw względy celowościowe, a nade wszystko środki służące osiągnięciu założonych celów, to za uzasadnione należy uznać prezentowane w literaturze przedmiotu stanowisko, że preferuje ona jurysdykcję organów państwa, w którym dziecko przebywa. Wystarczy wskazać choćby na brzmienie art. 10, nakładającego na organ centralny państwa, w którym znajduje się dziecko, obowiązek podjęcia lub powodowania podjęcia wszelkich stosownych środków zapewniających dobrowolne wydanie dziecka. Podobny wniosek płynie z uregulowania zawartego w art. 12, adresowanego do władzy sądowej lub administracyjnej tego umawiającego się państwa, w którym dziecko przebywa.

W podsumowaniu uwag wyżej przedstawionych należy przyjąć, że wyłączenie tej zasady może być tylko następstwem umowy międzynarodowej zastrzegającej właściwość organów innego państwa (strony). W rozpoznawanych przez sądy polskie sprawach o wydanie dziecka za granicę jurysdykcja krajowa nie jest wyłączona. Wyłączenia takiego nie przewiduje bowiem powołana wyżej Konwencja haska, której Polska jest stroną.

Z tych względów należało orzec, jak w sentencji (art. 393¹⁸ § 1 i 3, art. 393¹⁹, 397 i 385 k.p.c.).